

Міністерство освіти і науки України
Інститут української мови НАН України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра сучасної української мови

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СИНТАКСИСУ:
СУЧАСНИЙ СТАН
І ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Матеріали Міжнародної наукової конференції,
присвяченої 110-річчю від дня
народження професора Іларіона Слинька

16–17 червня 2022 р.

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2022

УДК 811.161.2'367(08)

A 437

Актуальні проблеми синтаксису : сучасний стан і перспективи дослідження : матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 110-річчю від дня народження професора Іларіона Слинька (Чернівці, 16-17 червня 2022 р.) / за ред. С. Т. Шабат-Савки. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 246 с.

ISBN 978-966-423-718-2

Actual problems of syntax: current status and prospects of research : materials of the International scientific conference dedicated to the 110th anniversary of the birth of Professor Hilarion Slinko (Chernivtsi, June, 16-17, 2022) / resp. ed. S. T. Shabat-Savka. Chernivtsi : Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, 2022. 246 p.

Редакційна колегія:

Світлана Шабат-Савка, доктор філологічних наук, професор;

Іванна Струк, кандидат філологічних наук, асистент;

Наталія Шатілова, кандидат філологічних наук, асистент.

Тези доповідей надруковано в авторській редакції.

У збірнику представлено матеріали Міжнародної наукової конференції «Актуальні проблеми синтаксису: сучасний стан і перспективи дослідження», що відбулася 16–17 червня 2022 р. на філологічному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича з нагоди 110-річчя від дня народження професора Іларіона Слинька.

Для науковців, учителів, студентів – усіх, кого цікавлять актуальні питання синтаксичної теорії, аспекти функціонування різнорівневих мовних одиниць у дискурсивно-жанрових формах української мови, проблеми лінгвостилістики та лінгвоперсонології.

The materials of the International Scientific Conference «Actual Syntax Problems: Current Status and Prospects of Research» that was held on June 16–17, 2022 at the Faculty of Philology of Chernivtsi National University named after Yuriy Fedkovych on the occasion of the 110th anniversary of Professor Hilarion Slinko are presented in this collection.

For scientists, teachers, students – all who are interested in current issues of syntactic theory, aspects of the functioning of multilevel language units in discursive-genre forms of the Ukrainian language, problems of linguistic stylistics and linguistic personology.

ISBN 978-966-423-718-2

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

Теслицька Г. Синтаксична категорія відокремлення як актуалізатор ад'єктивних компонентів у структурі простого речення	199
Тележкіна О. Зображально-виражальні засоби в синтаксичній палітрі поетичного мовосвіту анатолія перерви	201
Ткач Л. Праці професора І. І. Слинька з історичного синтаксису української мови як носій культурної пам'яті в українській філології....	203
Томусяк Л. Експресивізація дуплексивів	206
Турко О. Порядок слів у реченні української мови як наскрізне синтаксичне поняття.....	208
Федурко М. Повість Осипа Турянського «Поза межами болю» крізь призму її синтаксичної організації.....	207
Федурко О. Прислівники на -о (-е) у вториннопредикатній функції..	212
Ципердюк О. Синтаксична організація проповідницького тексту	214
Цуркан М. Еліптичні неповні речення як засіб стилізації розмовності в мовотворчості Марії Матіос.....	216
Шабат-Савка С. Лінгвокреативність у синтаксисі: комунікативно-дискурсивний контекст	218
Шабат-Савка С., Капацци А. Функційний обшир етикетних висловлень в українськомовному фатичному дискурсі	220
Шатілова Н. Конструкції семантико-синтаксичного паралелізму в мовно-образній системі поетичного тексту.....	222
Шинкарук В. Особливість МД-структур зі з'ясувальними відношеннями ускладненої будови.....	224
Шрамко Р. Речення з предикатами стану / ставлення суб'єкта як маркери мовної особистості Ольги Кобилянської: прагмарелевантний вимір	226
Шутак Л., Навчук Г. Категорійний словотвір у контексті творення предикатних / непередикатних синтаксичних структур	229
Юсікова О. Фразеологізми з семантикою способу дії у говірках Закарпаття: синтаксичний аспект дослідження	231
Ткач Л., Закутня А., Мойсюк Т. Засоби стилістичного синтаксису в текстах української реклами	233

ФУНКЦІЙНИЙ ОБШИР ЕТИКЕТНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ В УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ ФАТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Світлана Шабат-Савка

*доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри сучасної
української мови Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*
s.shabat-savka@chnu.edu.ua

Андрій Капаци

*студент III курсу філологічного факультету Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича*
kapatsy.andriy@chnu.edu.ua

Метакомунікативні інтенції, що «супроводжують перебіг основної комунікації і відображають мовленнєву поведінку в ситуаціях етикетного спілкування, у процесі налагодження, ініціювання та припинення контакту між комунікантами» [3, с. 356], експлікуються в дискурсі фатичної комунікації. До їхніх спеціалізованих синтаксичних репрезентантів належать етикетні висловлення, які в українськомовній комунікації відіграють присутню роль у реалізації поважливого ставлення до співрозмовника, у вербалізації інтенцій привітання, прощання, дякування, знайомства, побажання, вибачення, люб'язності. Саме інтенційний діапазон етикетних конструкцій детермінує їхню фатичну функцію – слугувати релевантним засобом формування толерантної комунікації.

Безперечно, категорія ввічливості детермінує функційні особливості етикетних конструкцій, що реалізують комунікативні потреби мовця в ритуально-етикетному спілкуванні, а шанобливе, поштивне ставлення до співрозмовника, люб'язне звертання до нього, зичливість, прихильність та щирість є релевантними ознаками дискурсу фатичної комунікації загалом. Напр.: – *Добриденень, паноченьку! Поздоровляю вас з весіллям вашої дочки. Дай, Боже, вам і вашій дочці щастя й здоров'я* (І. Нечуй-Левицький); – *З Різдвом Христовим будьмо здорові і за всіх здоров'я!* – *Будьмо здорові* (М. Вінграновський).

У дискурсі фатичної комунікації етикетні висловлення не тільки виявляють низку інтенцій соціально-регулятивного характеру (привітання, побажання, дякування, прощання тощо), а й відображають принцип комунікативної кооперації, співробітництва, який вирізняється, за словами О. Селіванової, «узгодженістю намірів, стратегічних програм комунікантів, симетричними відношеннями між ними, балансом комунікативних статусів, ефективністю й оптимальністю» [2, с. 603]. Пор.: – *Як ся маєш? – Хвалити бога* (М. Стельмах); – *Доброго ранку, пані. – Доброго ранку* (В. Шкляр); – *Вітаємо тебе, наш дорогий Гордію Васильовичу, святим хлібом. Поздоровляємо зі святом обжників!* (І. Цюпа). Зрозуміло, що тільки ввічливий мовець може провадити толерантну комунікацію, не вдаючись до агресії, на створюючи конфліктності.

Українськомовний фатичний дискурс перебуває у безпосередній залежності від національного характеру українців, ментальності, способу мислення та світосприйняття, що репрезентовано фативами побажання – емоційно-експресивними конструкціями: – *Хай тобі, дитино, завжди добре буде поміж людьми* (М. Стельмах); – *Най Господь воздасть за щедрість* (М. Івасюк).

Функційний обшар етикетних висловлень передбачає реалізацію фатичної, контактної-регулятивної, емоційно-експресивної функції, що спрямовані на створення толерантної рамки комунікації, на формування ввічливого, культурного та шляхетного мовця як основного суб'єкта фатичного дискурсу.

Список використаної літератури

1. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ: Рідна мова, 1998. 475 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
3. Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові: монографія. Чернівці: «Букрек», 2014. 412 с.